

УДК 336.226:004.75:347.73(477:4-6ЄС)

JEL H24, G28, K34

Оподаткування криптоактивів: досвід ЄС та перспективи для України

Шевчук О. А.¹ , Лекарь С. І.² , Мещеряков М. О.³ , Шевчук А. О.³

¹ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

² Державний податковий університет

³ Київський національний університет імені Тараса Шевченка

 Шевчук А.О. E-mail: andrii.shevchuk@knu.ua

Шевчук О. А., Лекарь С. І., Мещеряков М. О., Шевчук А. О. Оподаткування криптоактивів: досвід ЄС та перспективи для України. Економіка та управління АПК. 2026. № 1. С. 132–142.

Shevchuk O., Lekar S., Meshcheriakov M., Shevchuk A. Crypto-asset taxation: EU experience and prospects for Ukraine. AIC Economics and Management. 2026. № 1. PP. 132–142.

Рукопис отримано: 07.04.2026 р.

Прийнято: 21.04.2026 р.

Затверджено до друку: 19.05.2026 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2026-205-1-132-142

ISSN 2310-9262

У статті проведено комплексний фінансово-правовий аналіз сучасного стану оподаткування криптоактивів у провідних країнах Європейського Союзу та оцінено макроекономічні перспективи, регуляторні ризики і наслідки імплементації відповідного законодавства в Україні. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком індустрії віртуальних активів, де Україна за підсумками 2025 року посіла 8-ме місце у світі та 1-ше в Європі за рівнем їх використання. Незважаючи на це, вітчизняний ринок продовжує функціонувати в умовах правової невизначеності та значного фіскального тиску.

Досліджено еволюцію структури наднаціонального європейського регулювання, з особливим фокусом на регламенті MiCA та директиві DAC8, яка з 1 січня 2026 року запроваджує обов'язковий автоматичний обмін інформацією про транзакції з криптоактивами, формуючи нову еру податкової транспарентності. Здійснено порівняльний аналіз національних податкових режимів у Німеччині, Франції, Іспанії та на Кіпрі, що виявив значний диспаритет фіскального навантаження: від повного звільнення довгострокових інвестицій до фіксованих ставок у 30 % та конкурентних 8 %.

Європейський досвід протиставлено поточній українській практиці, де відсутність спеціального законодавства змушує податкові органи трактувати весь обсяг виведених коштів як чистий дохід, оподатковуючи його за сукупною ставкою 23 %, що створює деструктивне середовище для інвесторів. Ґрунтовно проаналізовано трансформаційний потенціал доопрацьованого законопроекту №10225-д від 24.04.2025 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні».

Він передбачає перехід до моделі оподаткування чистого інвестиційного прибутку, впровадження механізму перенесення збитків та встановлення пільгової ставки 10 % у 2026 році для легалізації активів, набутих до набуття чинності законом.

За допомогою SWOT-аналізу визначено ключові загрози та можливості реформи. Обґрунтовано, що гармонізація національного законодавства зі стандартами ЄС є безальтернативною

передумовою для детінізації ринку, залучення інституційного капіталу та успішного впровадження національної цифрової валюти (e-гривні). Запропоновано низку рекомендацій: зниження базової ставки до конкурентного європейського рівня (12-15 %) після перехідного періоду, адаптацію спрощеної системи оподаткування для Web3-мікробізнесу та прискорену розробку IT-інфраструктури для потреб податкового моніторингу за стандартами CARF та DAC8.

Ключові слова: криптоактиви, оподаткування, економіка, регламент MiCA, директива DAC8, інвестиційний прибуток, віртуальні активи, Україна, ЄС.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Еволюція криптоактивів від технологічної ніші до системно важливого класу фінансових інструментів сформувала виклик для традиційних фінансових та податкових систем. Децентралізована природа віртуальних активів, їхня здатність до миттєвого транскордонного переміщення та іманентний високий ступінь псевдоанонімності тривалий час створювали сприятливе середовище для регуляторного арбітражу та ухилення від сплати податків. Відповідно на ці системні ризики стала масштабна інституціоналізація ринку, яка наразі проходить етап імплементації уніфікованих стандартів нагляду, прозорості та автоматичного обміну інформацією на глобальному рівні. Дослідження глобальних тенденцій зростання криптоактивів та їхньої взаємодії з традиційними фінансовими ринками розглядаються у працях іноземних авторів, зокрема М. Акпана, який аналізує ринкову динаміку, волатильність цифрових активів та їхню кореляцію з традиційними індексами, наголошуючи на проблемах диверсифікації портфелів і нормативних викликах [1].

Для забезпечення єдиного методологічного підходу та уникнення правових колізій у цьому дослідженні необхідно чітко розмежувати зазначені поняття, спираючись на провідні європейські директиви та національні законодавчі ініціативи.

Віртуальний актив є найбільш широкою, загальною та інклюзивною категорією в міжнародному праві. Відповідно до офіційних рекомендацій Financial Action Task Force (FATF), віртуальний актив визначається як цифрове вираження вартості, що підлягає обігу в цифровому середовищі, може бути передане між користувачами та використовується для здійснення платіжних, інвестиційних або корпоративних операцій.

Своєю чергою, криптоактив є значно вужчим, більш спеціалізованим поняттям, яке

етимологічно та технологічно безпосередньо пов'язане з обов'язковим використанням засобів криптографії та технології розподілених реєстрів.

Криптовалюта - це найбільш відомий для широкого загалу, але юридично найбільш специфічний різновид криптоактиву. Найчастіше криптовалюта функціонує у формі платіжного токена, головною економічною функцією якого є виконання ролі засобу обміну, розрахункової одиниці та засобу збереження вартості у повністю децентралізованому середовищі.

Дослідники ОЕСР розробили глобальну систему звітності щодо криптоактивів (CARF). Документ визначає єдині міжнародні правила автоматичного обміну податковою інформацією про транзакції з віртуальними активами між різними юрисдикціями для боротьби з ухиленням від сплати податків [2].

Експерти компанії PwC аналізують імплементацію регламенту MiCA в ЄС та порівнюють його з підходами у США, Азії та на Близькому Сході. Основний фокус зроблено на впливі нового регулювання на інституційних гравців, ліцензування постачальників послуг та формування єдиних правил податкового комплаєнсу [3].

С. Хасатуллаєв, Е. Медіаваті та І. Фітріані досліджують диспаритет податкових політик у різних країнах світу, аналізуючи ефективний податковий тягар і класифікацію криптоактивів, що впливає на поведінку інвесторів [4]. Європейський вектор регулювання є особливо актуальним у світлі новітніх директив; так, литовські дослідники Р. Ремейка та Ш. Грігоніс докладно аналізують європейське законодавство, зокрема майбутній регламент MiCA (Markets in Crypto-Assets) та директиву DAC8 щодо звітності криптоактивів, а також прецедентну практику Суду ЄС [5].

Робочий документ МВФ досліджує ключові питання щодо прямого та непрямого оподаткування криптовалют на глобальному

рівні. Автори аналізують проблеми збору податків, вплив децентралізованих фінансів на податкові надходження держав та пропонують рекомендації урядам щодо інтеграції віртуальних активів у фіскальні системи [6].

В українській науковій літературі питання імплементації міжнародного досвіду та розв'язання проблеми правової невизначеності статусу криптоактивів активно піднімаються сучасними дослідниками. Т. Чижова та О. Новосьолова у своїх працях акцентують на необхідності гармонізації національного податкового законодавства з нормами ЄС та ОЕСР, аналізуючи досвід Німеччини, США та Швейцарії щодо оподаткування капітальних прибутків [5]. О. Михальська спільно з А. Шевчуком досліджують вплив регуляторних заходів на довіру інвесторів та порівнюють підходи до оподаткування в провідних світових криптохабах, формуючи рекомендації для розвитку української криптоіндустрії [6]. У дослідженнях О. Підуст безапеляційно акцентується увага на тому, що Україна, як кандидат на вступ до ЄС, повинна імплементувати стандарти CARF до 2027 року, а процес тестування систем обміну даними має повністю синхронізуватися з аналогічними технологічними процедурами у Великобританії та країнах Євросоюзу [7]. Крім суто фіскальних та регуляторних аспектів, вітчизняні науковці приділяють значну увагу питанням економічної безпеки держави в епоху цифрових фінансів. Науковці І. Мігус, В. Марченко у співавторстві з іншими ґрунтовно обґрунтовують глобальну зміну монетарної парадигми, де децентралізовані активи, зокрема біткоїн, розглядаються як інноваційний інструмент «твердих грошей». Автори доводять, що інтеграція таких активів може мати визначальний вплив на фінансову безпеку держави в умовах макроекономічної нестабільності, пропонуючи розроблення економіко-правового механізму для потенційного використання блокчейну у державних фінансових процесах [8]. З іншого боку, інституціоналізація крипторинку в Україні в умовах воєнного стану стимулює активний розвиток державно-приватного партнерства [9]. У спеціальному звіті Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень підкреслюється, що ефективна, результативна боротьба з відмиванням коштів, ухиленням від санкцій та фінансовими злочинами з використанням віртуальних активів в Україні безальтернативно вимагає тісної, щоденної оперативної взаємодії державних регуляторів з представниками

приватного сектору, міжнародними експертами та глобальними криптобіржами для вчасного виявлення та блокування незаконних потоків [10]. Водночас, незважаючи на ґрунтовний масив наукових публікацій, питання комплексного аналізу саме сучасного стану оподаткування криптоактивів у країнах ЄС крізь призму останніх інституційних змін та формування на цій основі ефективної перспективної моделі для податкової системи України залишається недостатньо вивченим, що зумовлює актуальність і вчасність цього дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є фінансово-правовий аналіз сучасного стану оподаткування криптоактивів у провідних країнах ЄС, розгляд архітектури наднаціонального регулювання та розроблення пропозицій щодо внесення змін до відповідного законодавства в Україні.

Матеріали та методи дослідження. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що забезпечили об'єктивний, всебічний та системний фінансово-правовий аналіз сучасного стану оподаткування криптоактивів. Вибір методів обумовлений метою дослідження та специфікою об'єкта - транскордонної та децентралізованої природи віртуальних активів в цілому і криптоактивів зокрема.

Результати дослідження та обговорення. За даними CHAINALYSIS, у 2025 році Україна увійшла у топ 20 країн за використанням криптоактивів, посівши загальне 8 місце у світі та 1 - у Європі [11].

Аналіз актуальних емпіричних даних щодо глобального індексу прийняття криптоактивів дозволяє виявити низку тенденцій геопросторового розподілу цього ринку. Зокрема, Україна має високий рівень адаптації до новітніх фінансових технологій, акумулюючи значний транзакційний потенціал та посідаючи восьму позицію в загальносвітовому рейтингу. Найбільш показовою є висока активність у сегменті дрібних роздрібних інвесторів, де за обсягами вартості, отриманої через централізовані сервіси, держава входить до четвірки світових лідерів. Крім того, вітчизняний ринок характеризується пропорційним розвитком інституційного сегмента та децентралізованих фінансів, де Україна посідає шосте та восьме місце, відповідно [12].

На рисунку 1 зображена карта розподілу криптоактивів по світу. Такий розподіл наче підтверджує наукову гіпотезу про те,

щосучасними драйверами масової імплементації віртуальних активів виступають переважно ринки, що розвиваються, країн Азії, Африки, Латинської Америки та держав Східної Європи. Аналіз першої двадцятки країн-лідерів виявляє специфічну ситуацію щодо Європейського Союзу: у рейтингу повністю відсутні поточні держави-члени ЄС. Єдиним представником західноєвропейського регіону є Велика Британія, яка посідає одинадцяте місце та функціонує вже поза межами європейської юрисдикції. Натомість більш консервативна традиційна фінансова система та високий рівень інституційного контролю в країнах ЄС об'єктивно зумовлюють стриманіші темпи інтеграції криптотехнологій у повсякденну економічну практику їхніх резидентів.

У міжнародній практиці оподаткування криптоактивів розвивається незалежно від підходу до їх правового статусу, виходячи з їх економічної суті. У більшості країн криптоактиви розглядаються як капітальні активи, або, можливо, те, що підтримує оподаткування капітальних прибутків.

Згідно з регламентом (ЄС) 2023/1114 Європейського парламенту та Ради про ринки криптоактивів, криптоактиви представляють як цифрові вираження вартості або прав, які можуть принести значні переваги учасникам ринку, включаючи роздрібних власників криптоактивів. Представлення вартості включає зовнішню, невнутрішню вартість, що приписується криптоактиву

зацікавленими сторонами або учасниками ринку, тобто цінність є суб'єктивною та ґрунтується лише на інтересах покупця криптоактиву. Завдяки оптимізації процесів залучення капіталу та посиленню конкуренції, пропозиції криптоактивів можуть забезпечити інноваційний та інклюзивний спосіб фінансування, зокрема для малих та середніх підприємств (МСП). Використання криптоактивів як платіжного інструменту сприяє підвищенню швидкості та ефективності здійснення платежів, а також зниженню трансакційних витрат, особливо у сфері транскордонних розрахунків, завдяки мінімізації кількості посередників.

Регламент жорстко класифікує активи на три основні категорії: токени, прив'язані до активів, токени електронних грошей та інші криптоактиви [13].

Відповідно до положень МіСА, постачальники послуг, пов'язаних з криптоактивами, підлягають суворому ліцензуванню та нагляду. Вони зобов'язані забезпечувати адекватне розкриття інформації, дотримуватись правил сегрегації клієнтських активів та підтримувати рівень операційної стійкості, співставний з вимогами до традиційної інфраструктури фінансового ринку. Для емітентів стейблкоїнів (ART та EMT) встановлюються суворі вимоги щодо належного корпоративного управління, погашення активів за номінальною вартістю, прозорого управління резервами та забезпечення надійних механізмів підтримання стабільності [14].

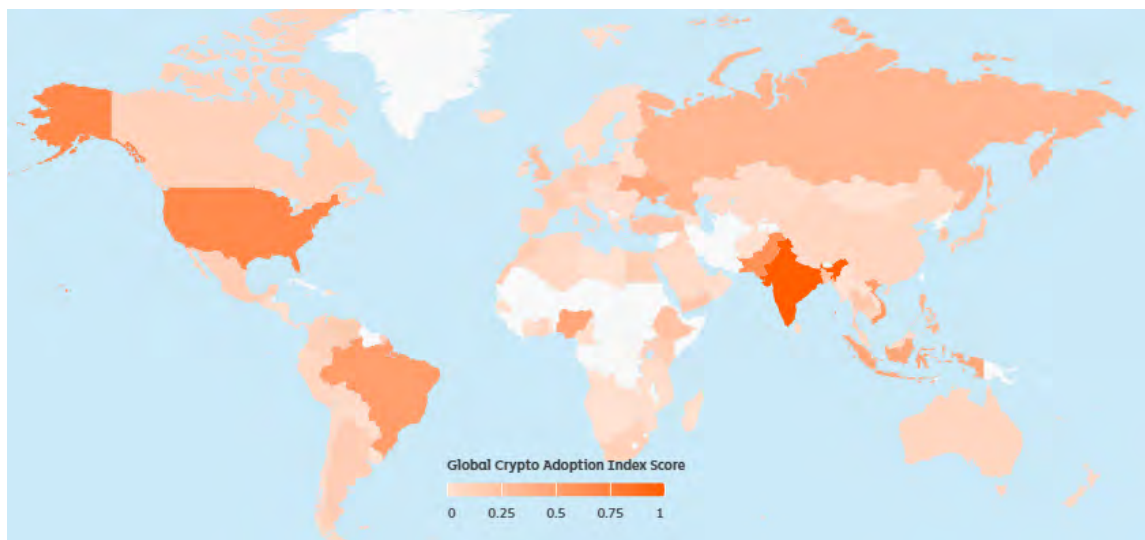

Рис. 1. Карта розподілу криптоактивів по світу

Джерело: побудовано за даними [12].

ЄС передбачив низку делегованих регламентів (Delegated Regulations) для деталізації процедур. Зокрема, Делегований регламент Комісії (ЄС) 2024/1506 визначає критерії класифікації ART та EMT як «значущих» (significant), що тягне за собою посилені нагляд. Делегований регламент 2024/1507 деталізує критерії та фактори, які мають враховуватися ESMA, ЕВА та компетентними органами під час реалізації їхніх повноважень у сфері втручання в обіг фінансових продуктів. Водночас Імплементативний регламент 2024/2861 встановлює технічні засоби для належного публічного розкриття

інсайдерської інформації з метою запобігання ринковим зловживанням. Важливим елементом є також Делегований регламент 2025/422 від 17 грудня 2024 року, який зобов'язує розкривати інформацію щодо індикаторів сталого розвитку, зокрема щодо негативного впливу механізмів консенсусу блокчейнів на клімат. Щодо авторизації, регламенти 2025/305, 2025/413 та 2025/414 деталізують інформацію, необхідну для подання заявки на отримання статусу постачальника послуг та для оцінки пропонованого придбання істотної участі в емітентах або провайдерах [15].

Таблиця 1 – Національні особливості європейського регулювання ринку криптоактивів у розрізі європейських юрисдикцій

Країна	Особливості
Німеччина	Криптовалюти, що належать фізичним особам, класифікуються як приватні активи. Приріст капіталу повністю звільняється від оподаткування за умови, що криптовалюта зберігається понад рік. Якщо відчуження відбувається раніше, прибуток оподатковується як інший дохід за умови перевищення річного неоподаткованого порогу в 1000 євро. Водночас активна або систематична торгівля може призвести до перекласифікації діяльності як комерційної з повним оподаткуванням.
Франція	Застосовується режим фіксованого оподаткування (Prélèvement Forfaitaire Unique) у розмірі 30 % для приватних інвесторів, який включає як податок на прибуток, так і соціальні внески. Обмін криптовалютами не є оподаткованою подією для фізичних осіб; оподаткування виникає після конвертації у фіатну валюту або використання як засобу платежу. Окремі та складніші правила застосовуються до професійної діяльності.
Ірландія	Прибуток від продажу криптоактивів оподатковується як приріст капіталу за ставкою 33 %. Пільгових режимів для криптовалют не передбачено, а вимоги до звітності та документації є суворими.
Іспанія	Прибуток від криптовалюти оподатковується як дохід від заощаджень за прогресивними ставками до 28 %. Оподатковувані події включають як продажі для фіатних, так і для криптобірж.
Італія	Ставка податку на приріст капіталу для криптовалют наразі становить 26 %, з планом підвищення до 33% з 2025 року. Застосовуються розширені зобов'язання щодо фінансової звітності та розкриття інформації.
Нідерланди	Криптовалюти підпадають під так званий режим Vox 3, де оподаткування базується не на фактичному прибутку, а на передбачуваному доході.
Кіпр	Кіпр запроваджує нову статтю 20Е до Закону про податок на прибуток, яка встановлює фіксовану ставку податку у розмірі 8 % на прибуток від продажу криптоактивів. Режим застосовуватиметься як до фізичних, так і до юридичних осіб.
Велика Британія	Криптоактиви розглядаються як майно. Приріст капіталу оподатковується за ставками 10 % або 20 % (для нових періодів – 18 % або 24 %), залежно від рівня доходу. А податкові органи значно посилили нагляд та обмін інформацією про криптобіржі.

Джерело: складено на основі даних [16].

Враховуючи, що пруденційний нагляд MiCA не вирішує проблем податкового ухилення, Рада ЄС ухвалила Директиву (ЄС) 2023/2226 відому як DAC8. Цей документ, який є восьмою поправкою до Директиви про адміністративне співробітництво у сфері прямого оподаткування 2011/16/EU, розширює сферу дії механізму автоматичного обміну інформацією на віртуальні активи. DAC8 спирається на розроблену ОЕСР Систему звітності щодо криптоактивів, яка є новим міжнародним стандартом податкової транспарентності. Держави-члени ЄС зобов'язані перенести положення директиви у своє національне законодавство до 31 грудня 2025 року, а безпосереднє застосування нових правил розпочинається з 1 січня 2026 року. Це означає, що календарний 2026 рік стане першим звітним періодом, за який компетентні органи збиратимуть дані. Постачальники послуг, що підзвітні за правилами (RCASPs), повинні розпочати збір даних про транзакції всіх користувачів-резидентів ЄС з першого дня 2026 року, незалежно від того, чи створені ці користувачі в державі-члені, де зареєстрований провайдер. Оператори, які діють в ЄС, але не мають авторизації за MiCA, повинні пройти єдину реєстрацію в обраній державі-члені [16].

Станом на весну 2026 року, правове поле України у сфері віртуальних активів перебуває у стані невизначеності. Україна де-юре має ухвалений базовий Закон «Про віртуальні активи», однак він досі не набув чинності. Закон вступить у силу виключно після прийняття відповідних змін до Податкового кодексу України (ПКУ), які б сформували чітку фіскальну інфраструктуру для ринку [17].

Через відсутність спеціалізованого законодавства Державна податкова служба України змушена трактувати операції з криптовалютами через призму чинного цивільного та податкового права, розробленого задовго до появи блокчейн-технологій. Оскільки криптовалюта не визнається офіційним платіжним засобом або грошима, контролюючі органи схильні класифікувати її як «нематеріальний актив» або специфічний цифровий товар [18].

Також, відповідно до загальних правил, доходи фізичних осіб підлягають декларуванню та оподаткуванню за базовою ставкою податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) у розмірі 18 %. До цієї суми додається обов'язковий військовий збір. Враховуючи законодавчі ініціативи щодо збільшення військового збору до 5 %, сукупне фіскальне навантаження сягає 23 % з валового надходження.

А юридичні особи повинні сплачувати корпоративний податок на прибуток за стандартною ставкою 18 % з результатів операцій, розрахованих за національними стандартами бухгалтерського обліку або МСФЗ. Однак, оскільки віртуальні активи за цивільним правом прирівнюються до майна/товарів, будь-яка операція з їхнього відчуження потенційно несе ризик нарахування ПДВ за ставкою 20 %. Мало того, підвищення з 2026 року базової ставки податку на прибуток до 50 % виключно для банківського сектору негативно впливає на бажання банків інвестувати у розробку складної інфраструктури для інтеграції криптоактивів [19].

Іншою проблемою є відсутність спеціальних КВЕДів для криптодіяльності та розмитість правового статусу, що унеможливує безпечне використання спрощеної системи оподаткування фізичними особами-підприємцями. Спроби провести доходи від криптотрейдингу як IT-послуги на 3-й групі єдиного податку (5 %) наражаються на високий ризик перекваліфікації доходу під час першої ж перевірки з нарахуванням штрафних санкцій та 18 % ПДФО [18].

Усвідомлюючи деструктивність правового вакууму та неминучість європейської інтеграції, Міністерство цифрової трансформації спільно з Національним банком України та профільним парламентським комітетом розробили комплексну реформу. Її юридичним втіленням став доопрацьований законопроект №10225-д «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні». У квітні 2025 року документ пройшов розгляд профільного комітету, був рекомендований до ухвалення у першому читанні і розглядається як ключовий пріоритет уряду на 2025-2026 роки з метою введення оновленої системи в дію з 1 січня 2026 року.

Законопроект пропонує технологічно-нейтральне визначення: віртуальний актив - це особливий вид цифрового об'єкта (майна), що існує в електронній формі завдяки технології розподіленого реєстру або подібній технології. Водночас підкреслюється, що віртуальні активи не є грошима і не можуть бути офіційним засобом платежу в Україні, їхній режим наближений до режиму рухомого майна.

Нагляд за ринком криптоактивів буде розділено між двома інституціями. Національний банк України відповідатиме за авторизацію сервісів, що працюють з віртуальними

активами, забезпеченими валютними цінностями, тоді як другий орган, призначений Кабміном, регулюватиме решту ринку. Відповідно до рекомендацій інститутів, для розбудови ліквідної інфраструктури Україні необхідно також легалізувати діяльність із кредитування, запозичення та торгівлі деривативами, які наразі випадають за межі прямого регулювання MiCA [20].

Також, за цим законом передбачено пільговий період, тобто, для віртуальних активів, які були накопичені або придбані до набрання чинності новим законом, під час їхнього продажу протягом першого календарного року дії закону застосовуватиметься пільгова ставка ПДФО на рівні всього 5 % та плюс 5 % військового збору, сукупно 10 %. Депутати розраховують, що ця норма спрацює як одноразовий 10 % збір, що дозволить легалізувати статки без надмірного фіскального тиску. Після завершення 2026 року всі продажі

оподатковуватимуться за стандартною ставкою 18 % + 5 % [21].

Оскільки база оподаткування обчислюється як фінансовий результат за підсумками року, у разі отримання загального збитку від криптотрейдингу, цей збиток може бути перенесений на наступні податкові періоди для зменшення майбутніх оподатковуваних прибутків.

За порушення нових правил встановлюватимуться штрафи, які запроваджуватимуться поетапно для зниження шоку для бізнесу: 10 % від встановленого штрафу у 2026 році та 25 % у період 2027-2029 років [20].

Аналіз структурних та правових змін, ініційованих впровадженням регламенту MiCA, директивами DAC8 та законопроектом №10225-д, дозволяє сформувати вичерпну стратегічну картину готовності України до інтеграції у європейський цифровий простір через призму матриці SWOT.

Таблиця 2 – Порівняння змін підходів до оподаткування фізичних осіб в Україні

Фіскальний параметр	До ухвалення закону №10225-д	Після вступу в дію
База оподаткування	Валовий дохід	Інвестиційний прибуток
Базове навантаження	23 %	23 % виключно з прибутку
Перехідна пільга	Відсутня	10 % для активів, які були отримані протягом 2026 р.
Перенесення збитків	Неможливо	Дозволено
Обмін «Крипто-на-Крипто»	Податковий ризик, розглядається як бартер або генерація доходу	Прямо звільнено від оподаткування
Спрощена система	Перебуває у сірій зоні з високими ризиками штрафів	Прямо заборонено для суб'єктів криптодіяльності

Джерело: узагальнено авторами.

Таблиця 3 – SWOT-аналіз імплементації європейських норм в Україні

S	W
<ul style="list-style-type: none"> Висока ринкова адаптація та ліквідність. Зміна концепції фіскальної парадигми. Запровадження пільгових умов для детінізації ринку. 	<ul style="list-style-type: none"> Неконкурентоспроможність базової податкової ставки. Заборона на використання спрощеної системи. Складність технологічної та адміністративної імплементації.
O	T
<ul style="list-style-type: none"> Глобальна інтеграція та приплив інституційного капіталу. Декриміналізація ринку через механізми DAC8. Синхронізація з національною цифровою валютою. Інструмент макроекономічної стабільності під час війни. 	<ul style="list-style-type: none"> Масштабний регуляторний арбітраж. Ризики надмірного комплаєнсу за DAC8. Використання активів у схемах фінансових злочинів.

Джерело: узагальнено авторами.

Аналіз інтеграції віртуальних активів в економіку України свідчить про високий рівень ринкової адаптації та ліквідності, що підтверджується восьмим місцем держави у глобальному рейтингу CHAINALYSIS. Стійка база ліквідності в роздрібному, інституційному та DeFi-сегментах створює передумови для трансформації віртуальних активів у легальний сектор економіки. Ключовим етапом реформування є зміна фіскальної парадигми в межах законопроекту №10225-д, що передбачає перехід до оподаткування чистого інвестиційного прибутку, дозвіл на перенесення збитків та звільнення від оподаткування операцій сурто-to-сурто. Крім того, запровадження пільгової ставки у 10 % для легалізації капіталів у 2026 році виступає інструментом детінізації перед запуском систем автоматичного обміну інформацією за стандартами DAC8 та CARF у 2027 році.

Водночас подальший розвиток галузі ускладнюється низкою чинників, серед яких - неконкурентоспроможність базової податкової ставки у 23 %, що перевищує показники інших європейських юрисдикцій (зокрема, Кіпру та Німеччини). Заборона на використання спрощеної системи оподаткування створює ризики для мікробізнесу та самозайнятих осіб, потенційно провокуючи їхній перехід у тіньовий сектор. Додатковим викликом є складність технічної імплементації IT-інфраструктури для оброблення великих масивів даних TIN-валідації у стислі терміни.

Перспективи розвитку пов'язані з гармонізацією законодавства з регламентом MiCA, що сприятиме залученню інституційного капіталу та масштабуванню діяльності міжнародних криптобірж в Україні. Використання механізмів DAC8 дозволить мінімізувати «сліпі зони» фіскального контролю, а інтеграція з е-гривнею та використання стейблкоїнів за стандартами MiCA забезпечить макроекономічну стабільність і спрощення транскордонних розрахунків в умовах воєнного стану.

Поряд із цим існують загрози регуляторного арбітражу, за якого високе податкове навантаження може стимулювати реструктуризацію портфелів у лояльніші юрисдикції. Надмірний комплаєнс та ризики блокування транзакцій згідно з вимогами DAC8 можуть спричинити міграцію користувачів на децентралізовані платформи і P2P-сервіси. Також залишається питання використання віртуальних активів у схемах відмивання коштів та обходу санкцій, що потребує створення

ефективної архітектури взаємодії між державними регуляторами та глобальними постачальниками послуг віртуальних активів.

Висновки. Незважаючи на значні фіскальні виклики та перехідні труднощі, ухвалення законодавчого пакету щодо легалізації криптоактивів має вирішальне значення для стратегічного розвитку України. Згідно з планами Міністерства цифрової трансформації на 2025-2026 роки, детінізація віртуальних активів є ключовим пріоритетом Національної стратегії цифрової трансформації. Кабінет Міністрів очікує, що до 2026-2027 років українці зможуть повністю легально купувати та продавати криптовалюту через локальні компанії, вільно декларувати доходи та залучати венчурне фінансування. Уніфікація українського законодавства з європейським регламентом MiCA відкриває двері для входження на національний ринок глобальних інституційних гравців. Іноземні біржі, які вже пройшли складну процедуру авторизації в ЄС, зможуть легко масштабувати свою діяльність в Україні завдяки схожості регуляторного ландшафту.

Запровадження прозорих та легальних шляхів для конвертації «крипто-фіат» стимулюватиме розвиток національних IT-продуктів та Web3-стартапів. Легалізація стейблкоїнів здатна забезпечити український бізнес надійним інструментом для швидких транскордонних розрахунків, що є критично важливим в умовах жорстких валютних обмежень, запроваджених під час воєнного стану. Крім того, створення легального поля для криптоактивів є необхідною передумовою для успішного завершення Національним банком України пілотного проекту щодо впровадження національної цифрової валюти, яка розглядається як інструмент забезпечення монетарного суверенітету в цифровому світі.

Для забезпечення ефективності державної політики у сфері регулювання та оподаткування віртуальних активів пропонуються наступні рекомендації. По-перше, переглянути базову ставку оподаткування інвестиційного прибутку з віртуальних активів після завершення перехідного періоду, знизивши її до конкурентного європейського рівня 12-15 %, задля упередження регуляторного арбітражу та відтоку капіталу в юрисдикції з лояльним податковим кліматом. По-друге, розробити та законодавчо закріпити спеціальний податковий режим або адаптувати спрощену систему оподаткування для суб'єктів мікропідприємництва та фрілансерів у сфері Web3,

що запобігатиме їхній масовій тінізації через надмірне адміністративне навантаження загальної системи. По-третє, прискорити розроблення спеціалізованої IT-інфраструктури Державної податкової служби, здатної забезпечити автоматизовану валідацію та обробку масивів даних у межах вимог директиви DAC8 і стандартів CARF, інтегрувавши її з міжнародними державними сервісами. Останнє: запровадити постійний механізм державно-приватного моніторингу за участю НБУ, НКЦПФР, правоохоронних органів та представників криптоіндустрії для оперативного блокування транзакцій, пов'язаних із відмиванням коштів та обходом санкцій, без порушення операційної діяльності легальних користувачів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Akpan M. Exploring market dynamics: analyzing the correlation between non-fungible tokens, Bitcoin, Ethereum growth rates, and NASDAQ performance. *Corporate Governance and Sustainability Review*. 2024. Vol. 8, Iss. 3. Pp. 51–61. DOI: <https://doi.org/10.22495/cgsrv8i3p4>.
2. Standard. Paris: OECD Publishing, 2022. 104 p. URL: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.htm>
3. Khasatullaev S., Mediawati E., Fitriani I. The Growth Trends of Cryptocurrencies and Their Taxation Policies. *Jurnal Riset Akuntansi dan Keuangan*. 2025. Vol. 13, Iss. 3. Pp. 735–752. DOI: <https://doi.org/10.17509/jrak.v13i3.84383>.
4. Baer K., Ruud D. A., Hebous S., Keen M. Taxing Cryptocurrencies. *IMF Working Papers*. 2023, Iss. 144. 42 p. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400247653.001>.
5. Remeika R., Grigonis Š. Kripto turto apmokestinimo vertinimas ir problematika. *Vilnius University Press*. 2023. Pp. 135–149. DOI: <https://doi.org/10.15388/TMP.2023.7>.
6. Чижова Т. В., Новосьолова О. С. Сучасна практика оподаткування операцій із криптовалютами. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 3(90). С. 384–390. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.49>.
7. PwC. *PwC Global Crypto Regulation Report*. 2023. 109 p. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/pwc-global-crypto-regulation-report-2023.pdf>
8. Михальська О. Л., Шевчук А. О. Регулювання ринку криптовалют: міжнародний досвід та національні особливості оподаткування. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2024. Вип. 49. С. 105–117. DOI: <https://doi.org/10.17721/tpre.2024.49.10>.
9. Підуст О. Ю. Регулювання криптоактивів: стан, перспективи та недоліки. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.99>.
10. Marchenko V., Mihus I. The change of the monetary paradigm: financial security and cryptocurrency. *Financial Internet Quarterly*. 2024. Vol. 20, No. 2. Pp. 89–101. URL: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/329875/1/10.2478_fiqf-2024-0014.pdf
11. Shkyliov D., Tyshenko O. Financial and legal regulation of the cryptocurrency market functioning in Ukraine. *Socio-Economic Research Bulletin*. 2024. Vol. 1–2, No. 88–89. Pp. 114–128. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(88-89\).2024.114-128](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(88-89).2024.114-128).
12. Royal United Services Institute (RUSI). *Public-Private Partnerships and Virtual Assets in Ukraine Taskforce Report*. London, 2025. 18 p. URL: <https://static.rusi.org/ukraine-ppps-taskforce-second-report-august-2025.pdf>
13. Chainalysis. *The Chainalysis 2025 Global Adoption Index*. 2025. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2025-global-crypto-adoption-index/>
14. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on Markets in Crypto-assets (MiCA). *EUR-Lex*. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>
15. PwC. *Global Crypto Regulation Report 2026*. 4th ed. 2026. 109 p. URL: <https://www.pwc.de/de/unterlagen/pwc-global-crypto-regulation-report-2026.pdf>
16. Latham & Watkins LLP. *MiCA: Summary of All Texts*. URL: <https://www.lw.com/en/markets-in-crypto-assets-regulation-tracker/mica-all-texts>
17. European Commission. *DAC8: Directive on Administrative Cooperation*. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/administrative-cooperation-and-mutual-assistance/directive-administrative-cooperation-dac/dac8_en
18. Finance Business Service. *Cryptocurrency and Taxes from 2026: New Rates in Cyprus and the Global Context*. URL: <https://fbs-tax.com/en/mediacenter/cryptocurrency-and-taxes-from-2026-new-rates-in-cyprus-and-the-global-context/>
19. EY Ukraine. *The Draft Law on the Taxation of Income from Virtual Assets Approved by the Parliamentary Committee*. URL: https://www.ey.com/en_ua/it-tax-law-digest/the-draft-law-on-the-taxation-of-income-from-virtual-assets-approved-by-the-parliamentary-committee
20. Розрахунки в криптовалюті у підприємницькій діяльності: облік, податки, ризики. *ІПС ЛІГА:ЗАКОН*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/EN260564>
21. Stavchuk-Mulundkar V. *Crypto Tax Legislation & Law in Ukraine*. CMS Ukraine. URL: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-on-taxation-of-crypto-assets/ukraine>
22. *Blockchain & Cryptocurrency Laws & Regulations 2026: Ukraine*. Global Legal Insights. URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/ukraine/>

23. Lazea G.-I., Balea-Stanciu M.-R., Bunge O.-C., Sumănaru A.-D., Coraș A.-M.G. Cryptocurrency Taxation: A Bibliometric Analysis and Emerging Trends. *International Journal of Financial Studies*. 2025. Vol. 13, Iss. 1. Article 37. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs13010037>.

24. Grijalva-Salazar R. V., Caicedo-Mendoza J. A., Zúñiga-Castillo A. J., Olivas-Valencia E., Fernández-Bedoya V. H. Bridging Regulation and Innovation: A Systematic Review of Cryptocurrency Taxation and Fiscal Policy (2020–2025). *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18, Iss. 12. Article 720. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18120720>.

REFERENCES

1. Akpan, M. (2024). Exploring market dynamics: analyzing the correlation between non-fungible tokens, Bitcoin, Ethereum growth rates, and NASDAQ performance. *Corporate Governance and Sustainability Review*, 8(3), 51–61. DOI: <https://doi.org/10.22495/cgsrv8i3p4>

2. OECD. (2022). *Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard*. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.htm>

3. Khasatullaev, S., Mediawati, E., & Fitriani, I. (2025). The Growth Trends of Cryptocurrencies and Their Taxation Policies. *Jurnal Riset Akuntansi dan Keuangan*, Iss. 13(3), Pp. 735–752. DOI: <https://doi.org/10.17509/jrak.v13i3.84383>

4. Baer, K., Ruud, D. A., Hebous, S., & Keen, M. (2023). Taxing Cryptocurrencies. *IMF Working Papers*, Iss.(144). DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400247653.001>

5. Remeika, R., & Grigonis, Š. (2023). Kripto turto apmokestinimo vertinimas ir problematika. *Vilnius University Press*, Pp. 135–149. DOI: <https://doi.org/10.15388/TMP.2023.7>

6. Chyzhova, T. V., & Novosiolova, O. S. (2024). Suchasna praktyka opodatkuвання operatsii iz kryptovaliutamy [Modern practice of taxation of operations with cryptocurrencies]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, Iss. 3(90), Pp. 384–390. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.3.49> [in Ukrainian].

7. PwC. (2023). *PwC Global Crypto Regulation Report*. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/pwc-global-crypto-regulation-report-2023.pdf>

8. Mykhalska, O. L., & Shevchuk, A. O. (2024). Rehuliuвання rynku kryptovaliut: mizhnarodnyi dosvid ta natsionalni osoblyvosti opodatkuвання [Regulation of the cryptocurrency market: international experience and national features of taxation]. *Teoretychni ta prykladni pyttannya ekonomiky*, Iss. 49, Pp. 105–117. DOI: <https://doi.org/10.17721/tpe.2024.49.10> [in Ukrainian].

9. Pidust, O. Yu. (2024). Rehuliuвання kryptoaktyviv: stan, perspektyvy ta nedoliky [Regulation

of crypto-assets: status, prospects and shortcomings]. *Efektivna ekonomika*, Iss. 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.99> [in Ukrainian].

10. Marchenko, V., & Mihus, I. (2024). The change of the monetary paradigm: financial security and cryptocurrency. *Financial Internet Quarterly*, Iss. 20(2), Pp. 89–101. Available at: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/329875/1/10.2478_fiqf-2024-0014.pdf

11. Shkyliov, D., & Tyshenko, O. (2024). Financial and legal regulation of the cryptocurrency market functioning in Ukraine. *Socio-Economic Research Bulletin*, Vol. 1–2, No. 88–89, Pp. 114–128. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(88-89\).2024.114-128](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(88-89).2024.114-128)

12. Royal United Services Institute. (2025). *Public-Private Partnerships and Virtual Assets in Ukraine Taskforce Report*. London. 2025. 18 p. Available at: <https://static.rusi.org/ukraine-ppps-taskforce-second-report-august-2025.pdf>

13. Chainalysis. (2025). *The Chainalysis 2025 Global Adoption Index*. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2025-global-crypto-adoption-index/>

14. European Parliament & Council of the European Union. (2023). *Regulation (EU) 2023/1114 on Markets in Crypto-assets (MiCA)*. EUR-Lex. Available at: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>

15. PwC. (2026). *Global Crypto Regulation Report 2026* (4th ed.). Available at: <https://www.pwc.de/de/unterlagen/pwc-global-crypto-regulation-report-2026.pdf>

16. Latham & Watkins LLP. (2024). *MiCA: Summary of All Texts*. Available at: <https://www.lw.com/en/markets-in-crypto-assets-regulation-tracker/mica-all-texts>

17. European Commission. (2023). *DAC8: Directive on Administrative Cooperation*. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/tax-transparency-cooperation/administrative-cooperation-and-mutual-assistance/directive-administrative-cooperation-dac/dac8_en

18. Finance Business Service. (2026). *Cryptocurrency and Taxes from 2026: New Rates in Cyprus and the Global Context*. Available at: <https://fbs-tax.com/en/mediacenter/cryptocurrency-and-taxes-from-2026-new-rates-in-cyprus-and-the-global-context/>

19. EY Ukraine. (2025). *The Draft Law on the Taxation of Income from Virtual Assets Approved by the Parliamentary Committee*. Available at: https://www.ey.com/en_ua/it-tax-law-digest/the-draft-law-on-the-taxation-of-income-from-virtual-assets-approved-by-the-parliamentary-committee

20. LIGA:ZAKON. (2025). *Rozrakhunky v kryptovaliuti u pidpriemnytskii diialnosti: oblik, podatky, ryzyky* [Settlements in cryptocurrency in business activity: accounting, taxation and risks]. [in Ukrainian]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/EN260564>

21. Stavchuk-Mulundkar, V. (2025). *Crypto Tax Legislation & Law in Ukraine*. CMS Ukraine. Available at: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-on-taxation-of-crypto-assets/ukraine>

22. Global Legal Insights. (2026). *Blockchain & Cryptocurrency Laws & Regulations 2026: Ukraine*. Available at: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-cryptocurrency-laws-and-regulations/ukraine/>

23. Lazea, G.-I., Balea-Stanciu, M.-R., Bunget, O.-C., Sumănar, A.-D., & Coraș, A.-M.G. (2025). Cryptocurrency Taxation: A Bibliometric Analysis and Emerging Trends. *International Journal of Financial Studies*, Vol. 13, Iss. 1. Article 37. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs13010037>.

24. Grijalva-Salazar, R. V., Caicedo-Mendoza, J. A., Zúñiga-Castillo, A. J., Olivás-Valencia, E., & Fernández-Bedoya, V. H. (2025). Bridging Regulation and Innovation: A Systematic Review of Cryptocurrency Taxation and Fiscal Policy (2020–2025). *Journal of Risk and Financial Management*, Vol. 18, Iss. 12. Article 720. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18120720>.

Crypto-asset taxation: EU experience and prospects for Ukraine

Shevchuk O., Lekar S., Meshcheriakov M., Shevchuk A.

The article provides a comprehensive financial and legal analysis of the current state of crypto-asset taxation in leading European Union countries and assesses the macroeconomic prospects, regulatory risks, and consequences of implementing relevant legislation in Ukraine. The relevance of the study is driven by the rapid development of the virtual assets industry, where Ukraine ranked 8th globally and the 1st in Europe in terms of crypto adoption in 2025. Despite this, the domestic market continues to operate under conditions of legal uncertainty and significant fiscal pressure.

The evolution of the supranational European regulatory architecture is investigated, with a special

focus on the MiCA regulation and the DAC8 directive, which introduces mandatory automatic exchange of information on crypto-asset transactions starting January 1, 2026, marking a new era of tax transparency. A comparative analysis of national tax regimes in Germany, France, Spain, and Cyprus is conducted, revealing a significant disparity in fiscal burden: from full tax exemption for long-term investments to flat rates of 30% and competitive 8%.

The European experience is contrasted with current Ukrainian practice, where the lack of specific legislation forces tax authorities to treat the entire volume of withdrawn funds as net income, taxing it at a combined rate of 23%, creating a destructive environment for investors. The transformational potential of the revised draft law No. 10225-d is thoroughly analyzed. It envisages a shift to a net investment profit taxation model, the introduction of a loss carryforward mechanism, and the establishment of a preferential 10% rate in 2026 for the legalization of assets acquired before the law enters into force.

Using a SWOT analysis, the key threats and opportunities of the reform are identified. It is substantiated that harmonizing national legislation with EU standards is an unalterable prerequisite for the de-shadowing of the market, attracting institutional capital, and successfully implementing the national digital currency (e-hryvnia). A number of recommendations are proposed: lowering the base tax rate to a competitive European level (12-15%) after the transitional period, adapting the simplified taxation system for Web3 micro-businesses, and accelerating the development of IT infrastructure for tax monitoring needs according to CARF and DAC8 standards.

Keywords: crypto-assets, taxation, economy, MiCA regulation, DAC8 directive, investment profit, virtual assets, Ukraine, EU.

Copyright: Шевчук О. А. та ін. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Шевчук О. А.

Лекарь С. І.

Мещеряков М. О.

Шевчук А. О.

<https://orcid.org/0000-0002-3206-6966>

<https://orcid.org/0000-0003-1578-068X>

<https://orcid.org/0009-0000-6098-7239>

<https://orcid.org/0009-0006-0781-6311>